

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Ара Гарабед Капрелян дмн

Ръководител Катедра по Нервни болести и невронауки, МУ - Варна

ОТНОСНО: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор” на д-р Десислава Димитрова Дренска

С Решение на Председателя на Научното жури и съгласно Заповед на Ректора на МУ - Плевен № 1310/04.07.2017 съм определен да представя рецензия относно дисертационния труд на Десислава Димитрова Дренска на тема „Транзиторни исхемични атаки - диагностични и клинични характеристики” за присъждане на образователна и научна степен „доктор”, в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина и научна специалност 03.01.19 Неврология.

1. Кратки автобиографични данни:

Д-р Десислава Димитрова Дренска е родена в гр. Кюстендил. Завършва с отличен успех висше медицинско образование в Медицинския Университет - София през 1997 г. (Диплома № 003203), а от 01.2005 г. има придобита специалност по нервни болести (Диплома № 009883). Общият ѝ трудов стаж е 19 години - работила е като лекар в Неврологично отделение, МБАЛ - гр. Дупница и в Клиника по Неврология, Първа МБАЛ-София, ЕАД.

Притежава следните сертификати за ВСД от МУ-София: „Ултразвукова диагностика на нервната система” (2006 г.) и „Клинична електроенцефалография” (2008 г.). Преминала е следдипломни курсове на обучение по проблеми, свързани с Интензивно лечение и реанимация, Детска неврология и Множествена склероза. Участва в Специализирани Комисии за лечение на Множествена склероза, болест на Алцхаймер и Епилепсия. През 2015 год. е номинирана в класацията на Дарик радио „Най-добрите лекари в София”.

Д-р Дренска членува в сдружение Българско дружество по неврология и БАНМХ. Има добри компютърни умения, владее писмено и говоримо английски език.

2. Оценка на актуалността на темата:

Настоящият дисертационен труд, посветен на диагностичните и клинични характеристики на болните с ТИА, обхваща един изключително актуален за нашата страна здравен, социален и икономически проблем. Темата е дисертабилна и представлява интерес, както за невролози, така и за широк кръг лекари - специалисти. Предоставената обширна информация относно проучените клинични показатели и приложените апаратни изследвания е съвременна, всеобхватна и значима. Тя има важно диагностично и терапевтично значение. Също така подобрява възможността за ранна предикция на риска от възникване на последващи исхемични мозъчни инсулти. В допълнение, отразява необходимостта от извършване на първична профилактика, подпомагайки избора на адекватно терапевтично поведение.

3. Наукометричен анализ на дисертационния труд:

Основно направление в научно изследователската и научно-приложната дейност на докторантката са съдови заболявания на ЦНС.

Дисертационният труд е структуриран правилно. Написан е на 154 стандартни страници и включва въведение (3 стр.), литературен обзор (57 стр.), цел и задачи (2 стр.), контингент и методи (4 стр.), собствени резултати и обсъждане (38 стр.), изводи, приноси, списък на основните публикации, свързани с дисертационния труд и библиография. Дисертационният труд включва 11 фигури и 18 таблици. Библиографията съдържа 372 заглавия, от които 60 на кирилица и 312 на латиница.

4. Литературен обзор, цел и задачи:

Литературният обзор представлява задълбочен и пълноценен анализ на

концепции и класификации, осъществен е и преглед на полово-свързани разлики при пациенти с ТИА и на групата на криптогенни събития.

Целта е ясно и точно формулирана - да се проведе анализ на клиничния профил при пациенти с ТИА в светлината на съвременните концепции за ТИА като състояние на медицинска спешност и доказан предиктивен маркер за развитие на последващи остри мозъчносъдови инциденти - Мозъчен инфаркт и ТИА.

За постигане на целта, докторантката си поставя пет конкретни задачи:

1. Оценка на краткосрочен (≤ 3 месеца) и и дългосрочен (> 3 месеца) риск при ТИА за развитие на исхемичен мозъчен инсулт чрез приложение на клиничния алгоритъм ABCD (2) и чрез изследване на допълнителни показатели.

2. Определяне на степен на ефективност и прогнозна стойност на посочения индекс.

3. Оценка на клиничните случаи в зависимост от ангажираните артериални съдови територии.

4. Сравнителен анализ на резултатите при приложение на различни класификационни системи с оглед оптимизиране на клиничната информация и диагностичния алгоритъм на поведение при пациенти с ТИА.

5. Извеждане на клинично обособена група от състояния, имитиращи ТИА и сравнително изследване на случаи с ТИА и псевдо-ТИА с цел откриване на специфични показатели с диагностична и информативна стойност.

5. Материали и методи:

За постигане на посочената цел са включени 257 болни - изследвани и проследявани пациенти с диагноза ТИА, чрез амбулаторни прегледи и консултации и/или хоспитализирани в Клиника по Неврология, Първа МБАЛ – София, ЕАД.

Методологичната част, включваща клинични изследвания и оценка, с помощта на невроизобразяващи средства е основана на диагностичен алгоритъм, съобразен с националните препоръки и консенсуси. Приложени са съвременни статистически методи за анализ на получените данни.

6. Оценка на резултатите:

В проучването са включени, изчерпателно анализирани и адекватно систематизирани голям брой резултати, подходящо илюстрирани с таблици и фигури.

Те създават комплексна представа за сложните взаимоотношения между съществените характеристики на заболяването и прогнозния изход от него в контекста на съвременните класификационни схеми и наличие на допълнителни фактори.

В първата част на изследването се разглеждат случаи с ТИА (130), последващи мозъчни инфаркти и възможна асоциираност с първоначално ангажираните артериални съдови територии. Установява се по-висок процент на съдови компликации след ТИА в б. на дясна СМА, в съчетание с дислипидемия и по-нисък реален риск според алгоритъма ABCD (2) в сравнение с прогнозната вероятност.

Във втората част, при двойно по-голям брой пациенти (257) се осъществява сравнение на базата на три класификационни модели: механизми на патогенеза, ABCD (2) и етиологично фенотипна категориалност. Интересни са заключенията за случаите с неизяснена етиология, при които - според използваните нови класификации - се отбелязва минимум един етиологичен причинител и може да бъде определен и хипотетичен прогнозен риск. Групата на Други остри мозъчносъдови инциденти включва клинични случаи в съчетание със системни заболявания, неоплазми, антифосфолипиден синдром, количествени тромбоцитни нарушения, мигрена с аура и др., има променливи характеристики и може да се разглежда и като водещ фенотип.

В третата част на изследването се обсъжда една голяма и разнородна категория състояния, които наподобяват ТИА и представляват диференциално-диагностичен проблем. Извеждането на отделен термин - „Псевдо-ТИА”, който е преводен вариант на общоприетия в англоезичната литература TIA-mimics и на често наблюдаваните клинични прояви при разглеждания контингент в сравнение

с истински ТИА (172/224), както и тяхната вътрегрупова селекция са един от научно-приложните приноси на представената ми за рецензия дисертация.

Направени са 8 извода, които съответстват и надвишават обема на поставените задачи. Те дават представа за диагностичната и прогностичната стойност на проучените клинични, невроизобразяващи и лабораторни показатели.

Подробното обсъждане обобщава получените резултати, като ги сравнява с данните от съвременната специализирана литература.

7. Оценка на приносите:

Самооценката на докторантката включва 4 на брой приноси, които са с оригинален характер и имат голямо научно-теоретично и научно-приложно значение за диагностиката и лечението на мозъчносъдовите заболявания:

1. Клиничен анализ и проследяване на ТИА и последващи мозъчносъдови инциденти в два времеви панела: краткосрочен (≤ 3 месеца) и дългосрочен (> 3 месеца) чрез приложение на ABCD (2) скала като прогнозен индекс с доказана стойност в съчетание с допълнителни фактори.

2. Съпоставяне на общоприетата класификация на ТИА в зависимост от патогенетични механизми с новосъздадените ABCD (2) и етиологичните фенотипни категории и анализ на възникналите след ТИА мозъчносъдови инциденти в смисъла на разглежданите сравнения.

3. Сравнителен преглед между ТИА и псевдо-ТИА с обхващане на най-разпространените рискови фактори, компоненти на клинична картина, последващи мозъчносъдови компликации и селектиране на имитиращи ТИА случаи чрез алгоритъма ABCD (2).

4. Извеждане в клиничния алгоритъм на псевдо-ТИА на два признака с висока честота на разпространение и възможна диагностична стойност: епизоди на общомозъчна симптоматика и сетивни симптоми.

8. Научна активност:

Детайлното описание на методологичната постановка, задълбоченият анализ на резултатите и посочените изводи с оригинален приносен характер намират отражение в свързаната с дисертационния труд творческа активност на докторанта, която включва 12 научни публикации, 4 от които са отпечатани на английски език в чужди реферирани списания. Д-р Дренска е представила и списък от 20 публикувани резюмета на съобщения и доклади, 3 от които на английски език. В 5 от тях докторантката е първи и в останалите - втори автор. Представената цитатна справка № 246/17.05.2017 год. на ЦМБ - МУ - гр. София на д-р Дренска посочва 28 цитирания в български източници.

4. Критични бележки и препоръки към дисертационния труд:

Нямам такива

5. Заключение:

Дисертационният труд представлява теоретичен и практически принос в българската неврология. Оценявайки актуалността на темата, значимостта на направените изводи и достойнствата на посочените приноси предлагам на членовете на уважаваното Научно жури да гласуват положително за присъждането на образователната и научна степен „доктор” на д-р Десислава Димитрова Дренска в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина и научна специалност „Неврология”.

Дата: 04.07.2017 г.
гр. Варна

ПОДПИС:
/проф. д-р Ара Капрелиян дми/

